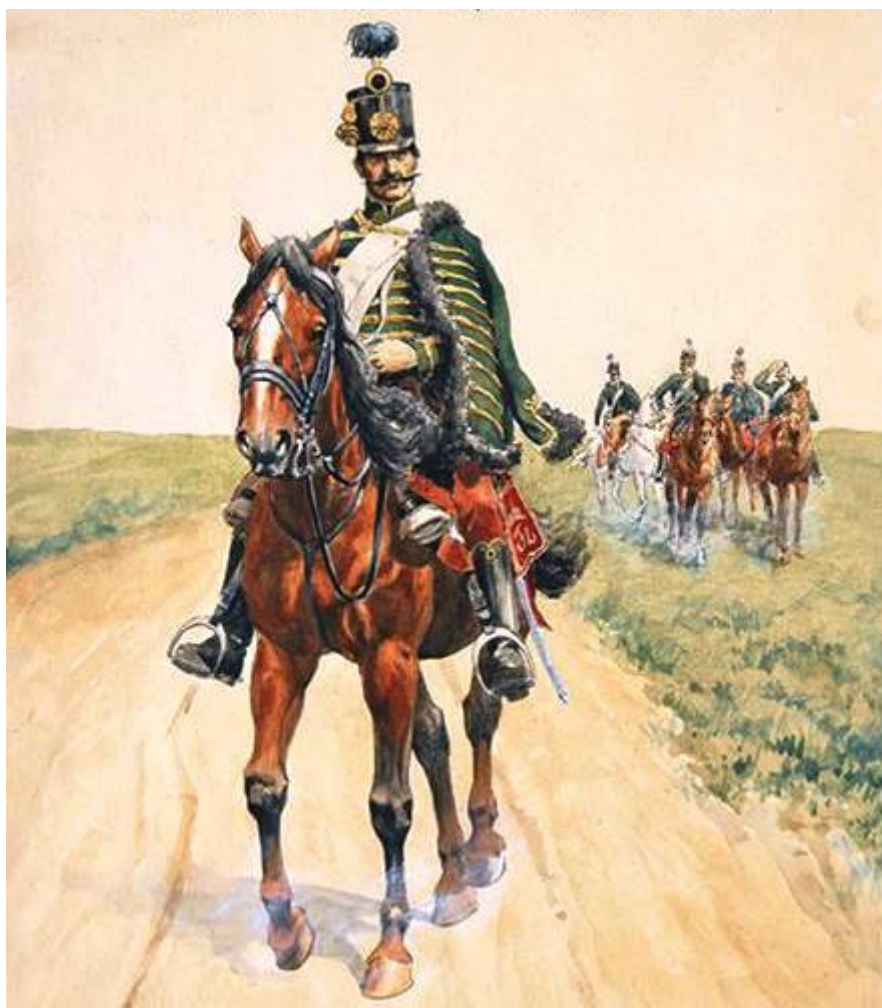

1849 - a megszállás, osztrói haditanya, túronyi csata

A császári csapatok 1849. január 1-én megszállták Pécsét, február 12-én pedig az eszéki vár őrsege is megnyitotta előttük a kapuit. Ezzel Baranya osztrák katonai igazgatás alá került. Baranyában terrort biztosították a nyugalomért, de a megye határain túl ezután indult a dicsőséges tavaszi hadjárat, ezért bármennyire igyekeztek a megyét elzárni a hatóságok, a hírek gyorsan terjedtek. A lakosság egyre nyugtalanabb, a hatóság idegesebb lett. **A rendteremtés legfőbb akadálya az volt, hogy Somogyból kisebb csapatok hatoltak be Baranya területére, a templomtornyokra kitűzött császári zászlót eltávolították, a népet engedetlenségre, a rendeletek végrehajtásának megtagadására biztatták.**

A somogyi

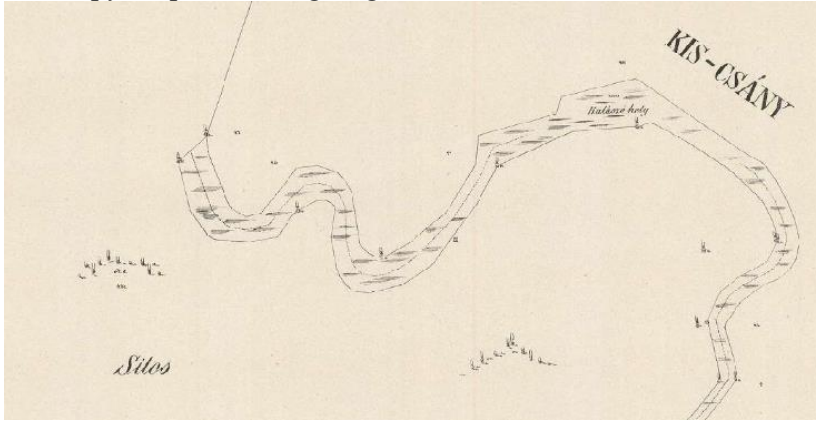
kapcsolatoknak egyik leglátványosabb következménye az 1849. június 9-én lezajlott „Túronyi csata”.

Előidézőjének a kortársak a megszálló katonaságot tekintették, amelynek tagjai **Kelemen József kanonok Naplója** szerint:

„...mindenütt garázdálkodtak, gorombáskodtak és az embereket szörnyen botoztatták”.

A népfelkelés közvetlen szervezője Kossa Dániel, a szabadságharc idején már marócsai rektor, a negyvenes években került kapcsolatba Bogárdy Mészöly Sándor patrióta lelkésszel, aki 1848-ban Vajszlóról ment a siklósi gyülekezetbe, majd annak utódával, a lelkes Hetessy Dániellel 1838-tól szerepel a szomszédos lelkészek baráti összejövetelein Nagy Ignác, Naszvadi Sámuel utóda, aki azonban 1848-ban már osztrói jegyző volt.

Kossa Dániel „tábornoki megbízott” Noszlopy Gáspár somogyi kormánybiztos utasítására 1849. június 1-én a Selye szomszédságában lévő Marócsán kezdte meg a különböző gerilla-feladatok előkészítését. **Haditanyának, valószínűleg Nagy Ignác javaslatára az Oszró melletti Szilas-erdőben lévő Várszigetet választották**, és ide érkeztek mindenfelől Kossa felhívására a felkelők. Az erdő körül felszedték a hidakat, sőt a gyalogos közlekedést szolgáló bürüket is, és csak egy bejáratot hagytak, hogy az ellenség meg ne lephesse őket. Innen kért június 3-án Noszlopytól pénzbeli segítséget

Kép: az oszrói Szilas-erdőben, a Várszigeten volt a felkelők haditanyája.

„...a távolabbi vidékről jött sokaság ellátásának biztosítására és néhány száz lovasból álló csapat felállítására”.

Innen indult rövid vajszlói tartózkodás után a siklói járás északi, és a pécsi járás déli részéről származó felkelők közös gyülekező helyére, a szalántai erdőbe. Vajszlón csatlakozott a sereghez a siklói gyülekezetét elhagyó Bogárdy Mészöly Sándor, aki a sereget csak Szaváig kísérte. Ugyancsak Vajszlón kapott parancsot Mitterpacher Gusztáv honvédszázados a népfelkelőknek a csarnótai erdőbe való elhelyezésére.

Az előreküldött Mitterpacher nyomában haladt a kiegyenesített kaszával, vasvillával, fejszével felszerelt sereg a kijelölt cél felé.

A vezér továbbra is Kossa Dániel volt, alvezérei katonai ismeretekkel nem rendelkező értelmiségiek (Hetessy Dániel vajszlói, Tóth Ferenc adorjási, Munkácsy Albert szaporcai, Mészöly Sándor siklói lelkész, Pápai Lajos vajszlói református tanító, Kossa Ferenc mérnök, Dollinger János pécsi ügyvéd, Nagy Ignác oszrói jegyző, Sánta Ferenc hidvégi polgár stb.), akik aligha tudták felfogni, mit jelent egy reguláris sereggel való találkozás.

A csata tragikus eseményeit Kerek Sándor túronyi lelkész 1886-ban rögzített feljegyzéseiből lehet tudni, aki a 129. honvédszászlóalj katonájaként 1849. augusztus 2-án neveztek ki hadnaggyá, de csak a hadsereg szétesése után tette le a fegyvert az oroszok előtt.

A hagyomány szerint mindnyájan önként vállalták a haza védelmét, de nagyobb részük – Kerek Sándor szerint – úgy került a seregbe, hogy Kossa az útjukba eső falvakban a bírónak golyót, a falunak tüzet ígért, ha a kívánt élelmet és a megfelelő számú embert nem kapja meg. A Túrony és Szalánta közötti hadiszálláson az összeütközés előtti éjszakán azonban már kétségbeesetten kérte Noszlopytól:

„Hol a magyar hadsereg, hogy vele magamat közlekedésbe tehessem? ...ez nem oly biztos állás ám, mint volt az előbbi ....az oszrói haditanyán!”

Talán csak ekkor döbben rá, hogy elhamarkodottan torlaszoltatta el a Pécs-Siklós közötti utat s ezért elkerülhetetlen a hadsereggel való összeütközés. Másnap meg is érkezett Siklós felől két század granicsár és kezdetét vette az összecsapás. Ma sem tudjuk pontosan, hogy „bátor nép ellenállás” volt-e, vagy csak meggondolatlanul lövöldöztek a két század katonára. Figyelemre méltó azonban, hogy az összegyűlt tömeg Kassa szerint is csak hallotta, de nem látta a csatát, mert *„...közülük tsak egy is meg nem halt és sebesítetett”*.

A lövöldözés felriasztotta az erdő oltalmában pihenő felkelőket, akik vezéreikkel Garéig menekültek. Onnan Kossát vágató lovak vitték a biztonságot kínáló Szigetvárra, a többiek pedig gyalogosan indultak otthonukba, vagy bujdosásba. A túronyiak emlékezetében még elevenen élt 1886-ban a kétségtelenül barbár megtorlás, aminek másik előzménye az volt, hogy Fodor Pál református lelkész a parókia ablakából a granicsárok egyik hadnagyát lelőtte. A túronyi eseményeket alaposan felnagyítva a lázongó nép megfélemlítésre használták később a hatóságok. A propaganda mellett Cseh Eduárd alispán nyomozást rendelt el a vezérek ellen. Kossa Dánielt, mint veszedelmes lázadót köröztették, vagyonát zárolták, de leltárba vették az elmenekült Mitterpacher Gusztáv siklósi polgár, Munkácsy Albert és Nagy Ignác vagyonát is.

A szabadságharc bukása után a vajszlói (és a többi) uradalom eredei ismét tele voltak katonaszökevényekkel

Kiss Z. Géza, A régi Vajszló c. kötetének felhasználásával

https://ormansagihistoria.blog.hu/2018/03/15/1849_a_megszallas